

Kósa Károly

Bukovinai magyarok Szolnokon

*Mikor Csíkból kiindultam,
Szinnyem nem vót, úgy bússultam,
S e lábam megprosodott,
Üdöm se vót, hogy megpallyam.
Idegen füödre siéttetem,
Met hazámba nem iélhettem.
Idegen füöd az ién hazám,
S e jó Isten ez ién apám.
S e jó Isten ez ién apám,
Sok jó asszony az ién anyám,
Iédesanyám ha most iélne,
Hezzám látni csak eljönne.
Csontjaimat össze gyűltné,
Koporsóba biététetné,
Keservesen elsiratná,
Senki azt meg nem kacagná.
Ién Istenem, adj egy napot,
Szabadítsd e bánatokat,
Hogy ién éljek bánat niélkül,
S e szüvem vigasztalással.*

A bukovinai magyar népcsoport abból a több ezer székelyből alakult, akik a határország erőszakos szervezése elől Moldvába menekültek. Legtöbben az 1764. január 7-i mádэфalvi veszedelmként ismert vérengzés után hagyták el az országot. Moldvából a Lengyelország első felosztását követően osztrák korona-yarmattá lett Bukovinába telepítették őket 1777–1786 között. Az ígért és kapott kezdeti kedvezmények után a szűk határu székely községek – Fogadjisten, Istensegíts, Hadikfalva, Andrásfalva és Józseffalva – hamarosan túlnépesedtek és elszegényedtek.

Az idegen környezetben élő magyarok hazatelepítését már a reformkorban kezdeményezték. A múlt század második felében valóságos mozgalom keletkezett érdekükben. Ithoni szónólók egyike Chilkó László római katolikus pap volt, aki Karcagon született 1848-ban.

A hazahozatal feltételei a '80-as években értek meg. Az Al-Duna szabályozása következtében telepítésre alkalmas területek jutottak akkor a kincstár birtokába. A telepítéshez szükséges pénz néhány hónap alatt

összegyűlt, és 1883. március 30-án megindult a modern népvándorlás, melynek útvonalán rajongó lelkesedéssel fogadták és vendégelték meg az átutazókat.

A szolnoki fogadtatás ügyében a polgármester elnökletével értekezlet tartottak és bizottságot hoztak létre. A Szolnoki Híradó április 1-jei száma közli: „Csángó testvéreink közül az első – 600 főből álló – szállítmány holnap, hétfőn reggel 3–4 óra közt érkezik Szolnokra, s a vasútról azonnal hajóra száll. Így tehát elszállásolásra nincs szükség, hanem az érkezőknek étellemmel való ellátására. Erre nézve a bizottság szép eredményt mutat fel, melyben különösen a Molnár-utca tűnt ki. A gyűjtőknek nagyon jólesett láthatni, hogy némely valóban szegény polgártársaink is vetekedtek az adakozásban. A tegnap tartott értekezleten elhatározottat, hogy az érkezők megvendégelésére 300 kilo kenyér, 50 kilo szalonna és 50 liter pálinka szereztesék be.”

A Jász-Nagykun-Szolnok április 8-i számában részletesen beszámol a szolnoki eseményekről: „Mikor virradni kezdett, mindinkább többen-többen siettek a hajó állomáshoz, hol a raktári nagy helyiségben voltak a csángók. Id. Scheftsik István polgármester, Kubicsék János, a m. kir. államvasutak szolnoki állomási főnöke, a városi kapitányok mind jelen voltak már a hajnali órákban, míg végre 6–7 óra között 4–5 ezer ember hullámozott szegény testvéreinkhez, kik érzékenyen köszönték egymást... Volt aki három egyénre főzött, de tizenhárom kiéhezett ember sem bírta volna elfogyasztani, ... pedig egyáltalán nem voltak kiéhezve, mert ... vasárnap hét helyen vendégelték meg őket fényesen. ... Végre 9 óra után beolvastattak a csángók a hajóba... s megindult a hajó velük új hazájuk felé. Minden szép volt a szolnoki néptől, a mit tett, csak az nem, midőn a hajó megindult, egy é l j e n kiáltás sem

jutott eszébe senkinek, de ez nem a lelkesedés hiányának, mint inkább az elérzékenyülésnek róható fel. S az is volt az oka.”

Ugyanerről a Pesti Napló – a bukovinaiakkal utazó – tudósítója így számol be: „2 órakor Kisújszálláson zenével, ovációkkal fogadtak. Útközben üdvözlőket intéztek hozzánk. A föld népe sírva panaszkodott, hogy a rendőrök nem engedik a csángókhoz jutni, kiknek messziről ételneműt és pénzt hoztak. Érzékeny jelenetek egész sora fordult elő. Debrecenben Lakatos Imrénét, Szűts Klárát szülési fájdalmak lepték meg. Szolnoknál a gyermek világra jött. Neve Mezei lesz. Szolnok beviteli az asszonyt, s ápoltatni fogja.

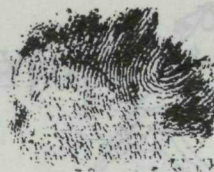
Szolnokra ötkor érkezünk... Tizenkilenc óráig tartó utazás után Sátoralja-újhelytől végre néhány órai pihenésre is jut időnk... Szolnokon a csángók hajóba hordozása két óráig tartott. A parton egybegyűlt nagy tömeg éljenzéssel üdvözölte őket. Ételt-italt bőven hordtak be a csángóknak, kik meggyönyvedve viszik a sok ételneműt...”

A telepítést azonban – kormánybiztos vezetői – igen rosszul végezték. Az „ígéret földje” a Duna veszélyes árterülete volt, melynek megnyugtató ármentesítése három hatalmas árvíz figyelmeztetése ellenére sem történt meg. 1888-ban a bukovinai – ekkor már al-dunai – székelyeket is elöntötte a megáradt Duna, tönkretéve addigi munkájukat. Sokan el is hagyták az Al-Duna vidékét, s vagy Bukovinába mentek vissza, vagy Bácskába költöztek.

Több kisebb telepítés után 1941-ben az egész Bukovinában maradt székelységet a Jugoszláviától akkor visszacsatolt Bácskába telepítette a magyar állam. A telepítés egyik krónikása a kunszentmártoni eredetű Németh Kálmán, Józseffalva, majd Bácsjózseffalva plébánosa. A költöztetés útvonala ekkor elkerülte Szolnokot.

1944-ben Bácskából is menekülni-

ük kellett. Kálváriájukat megismerhetjük – többek között – Tamás Menyhért regényciklusából, vagy Sára Sándor Sír az út előtt című, a televízióban vetített filmjéből.

A sokat szenvedett, hazáját nem lelő – nyelvi elszigeteltségében ősi kultúráját megőrző – népcsoport érzéseit hűen kifejezi e két népdal, Kallós Zoltán, illetve Ujváry Zoltán gyűjtése.

*Kicsi madár nem tud szólni,
Mégis könnyen meg tud élni.
Hát én hogy tudok beszélni,
Mégis alig tudok élni.*

*Éngem anyám elátkozott,
Mikor a világra hozott.
Azt az átkot mondta reám,
Ország-világ legyen hazám.*

*Ezt az átkot mondta reám,
Ország-világ legyen hazám.
Puska törje fel a vállam,
Tövis egye meg a lábam.*

*Puska törje fel a vállam,
Tövis egye meg a lábam.
Azt az Isten meghallgatta,
Most csak velem próbáltassa.*

*Komor felettem az ég es,
Elhagyott a reménység es.
Fekete gyászi vont magára,
Nem süt reám fényes sugára.*

*Feljött a nap, le is haladt,
Búval kapott, ugyes hagyott.
Olyan nap nem jó az égre,
Könnyem ne hulljon a földre.*

*Ki a földre, ki ölembe,
Ki bánatos kebelembe.
Ki a földre, ki ölembe,
Ki bánatos kebelembe.*

